

Briuselis, 2024 04 17
COM(2024) 177 final

Rekomendacija

TARYBOS SPRENDIMAS

kuriuo Europos Komisija įgaliojama Europos Sąjungos vardu dalyvauti derybose dėl Europos Tarybos konvencijos dėl nusikalstamu būdu įgytų pajamų plovimo, paieškos, arešto ir konfiskavimo bei terorizmo finansavimo (CETS Nr. 198) papildomo protokolo

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. REKOMENDACIJOS APLINKYBĖS

Ši rekomendacija pateikiama Tarybai, kad Komisija gautų įgaliojimus Europos Sąjungos vardu dalyvauti derybose dėl Konvencijos dėl nusikalstamu būdu įgytų pajamų plovimo, paieškos, arešto ir konfiskavimo bei terorizmo finansavimo (CETS Nr. 198) papildomo protokolo (toliau – Protokolas) nusikalstamu būdu įgyto turto susigrąžinimo srityje.

Rekomendacijos pagrindimas ir tikslai

Sunkus ir organizuotas nusikalstamumas kelia didelę grėsmę saugumui ES viduje ir už jos ribų, taip pat mūsų ekonomikos veikimui. Pagrindinis organizuoto nusikalstamumo bruožas yra tas, kad juo siekiama pelno. Iš neteisėtos veiklos gautos pajamos toliau naudojamos nusikalstamai veiklai arba investuojamos siekiant išsiskverbti į teisėtą ekonomiką. Tai daro didelį ir destabilizuojantį poveikį visuomenei, teisinei valstybei ir pasitikėjimui valdžios institucijomis.

2020 ir 2021 m. per metus ES valstybėse narėse buvo įšaldyta vidutiniškai apie 4,1 mlrd. EUR vertės nusikalstamu būdu įgyto turto. Tai daugiau nei ankstesniais metais, bet vis dar mažiau nei 2 proc. spėjamų metinių pajamų, įgytų organizuoto nusikalstamumo būdu¹.

Siekiant veiksmingai kovoti su organizuotu nusikalstamumu, labai svarbu, kad nusikaltėliai netektų neteisėtai įgyto pelno. Veiksmingas turto susigrąžinimas atgraso nuo nusikalstamos veiklos, nes pašalinamas jos pagrindinis veiksnys ir kartu apsaugomas finansų sistemos bei platesnės ekonomikos vientisumas mažinant neteisėtos kilmės turto judėjimą. Be to, turto susigrąžinimas suteikia galimybę atlyginti žalą nusikaltimų aukoms, taip remiant socialinę sanglaudą ir teisingumą. Taip pat įrodyta, kad veiksmingas turto susigrąžinimo priemonių taikymas, įskaitant turto atsekimą, įšaldymą, konfiskavimą, valdymą ir disponavimą juo, yra pagrindinė priemonė tarptautiniu lygmeniu veikiantiems nusikaltėlių tinklams atskleisti ir išardyti.

Europos Sąjunga 2009 m. balandžio 2 d. pasirašė Konvenciją dėl nusikalstamu būdu įgytų pajamų plovimo, paieškos, arešto ir konfiskavimo bei terorizmo finansavimo (CETS Nr. 198) (toliau – Varšuvos konvencija arba Konvencija)². Europos Sąjunga Konvencijos dar neratifikavo. 2023 m. gruodžio 18 d. Konvenciją buvo pasirašiusios 25 valstybės narės³, iš kurių 23⁴ ją ratifikavo.

2005 m. gegužės 16 d. priimta Varšuvos konvencija apima įvairius pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo prevencijos ir kovos su jais aspektus. Varšuvos konvencija grindžiama Konvencija dėl pinigų išplovimo ir nusikalstamu būdu įgytų pajamų paieškos, arešto bei konfiskavimo (CETS Nr. 141) (toliau – Strasbūro konvencija)⁵.

¹ Europolas (2023), 2023 m. Europos finansinių ir ekonominių nusikaltimų grėsmių vertinimas. „Kita monetos pusė. Finansinių ir ekonominių nusikaltimų analizė“, Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas.

² 2005 m. gegužės 16 d. priimta Europos Tarybos konvencija dėl nusikalstamu būdu įgytų pajamų plovimo, paieškos, arešto ir konfiskavimo bei terorizmo finansavimo (CETS Nr. 198).

³ Konvenciją Nr. 198 pasirašė visos ES valstybės narės, išskyrus Čekiją ir Airiją.

⁴ Konvenciją Nr. 198 ratifikavo visos ES valstybės narės, išskyrus Čekiją, Airiją, Liuksemburgą ir Suomiją. Kelios valstybės narės pareiškė išlygas dėl konkrečių Konvencijos nuostatų.

⁵ Europos Tarybos konvencija dėl pinigų išplovimo ir nusikalstamu būdu įgytų pajamų paieškos, arešto bei konfiskavimo,

Konvencijoje kriminalizuojamas pinigų plovimas (9 straipsnis), įskaitant dėl aplaidumo įvykdytą pinigų plovimą ir pinigų plovimą kaip atskirą nusikaltimą. Be to, Konvencija apima tokius klausimus kaip juridinių asmenų atsakomybė (10 straipsnis), finansų žvalgybos padaliniai (12 straipsnis), tyrimo įgaliojimai ir metodai, įskaitant turto atsekimą, išaldymą ir areštą (4 straipsnis), tarptautinis bendradarbiavimas, įskaitant finansinės žvalgybos padalinių bendradarbiavimą, keitimasis informacija dėl bankų duomenų ir savitarpio teisinė pagalba tyrimo tikslais (15–20 straipsniai). Galiausiai, ypač papildomo protokolo atveju, Konvencija apima vidaus taisykles dėl konfiskavimo (5 straipsnis), įskaitant atitinkamos vertės turto konfiskavimą, išplėstinį konfiskavimą, turto valdymą (6 straipsnis) ir taisykles dėl konfiskuoto turto (25 straipsnis), įskaitant turto grąžinimą nukentėjusiesiems ir turto pasidalijimo susitarimus, taip pat teismo bendradarbiavimo turto išaldymo ir konfiskavimo tikslais taisykles (21–30 straipsniai) ir paveiktų asmenų procesines teises ir apsaugos priemones (31 ir 32 straipsniai).

Derybų dėl Konvencijos papildomo protokolo aplinkybės

Nuo 2005 m. kai buvo priimta Konvencija, nusikalstamumo padėtis nusikalstamu būdu įgyto turto susigrąžinimo srityje sparčiai keitėsi. Kadangi kyla naujų iššūkių ir kadangi nepakankamai nusikalstamu būdu įgytų pajamų konfiskuojama, reikia skubiai sukurti stipresnę teisinę sistemą ir palengvinti tarptautinį bendradarbiavimą turto susigrąžinimo srityje.

Todėl vykdant įvairias iniciatyvas ekspertai aptarė galimą poreikį didinti esamos turto susigrąžinimo teisinės sistemos veiksmingumą. Varšuvos konvencijos šalių konferencija (toliau – C198 COP) sutarė, kad gali prireikti naujo dokumento, kuriuo Šalys galėtų reaguoti į iššūkius srityse, kurioms taikoma Konvencija.

2019 m. Europos konvencijų dėl bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose veikimo ekspertų komitetas (toliau – PC OC) užbaigė išsamų tyrimą dėl naujos privalomos Europos Tarybos priemonės dėl tarptautinio bendradarbiavimo, susijusio su nusikalstamu būdu įgyto turto valdymu, išieškojimu ir dalijimusi, galimos pridėtinės vertės ir įgyvendinamumo.

Atsižvelgdami į šio tyrimo išvadas, C198 COP ir PC OC surengė keletą konsultacinių posėdžių. Šie posėdžiai baigėsi 2022 m. lapkričio mėn. surengta bendra C198 COP ir PC OC sesija. Sesijoje dalyvavę komitetų atstovai ir ekspertai iš viso pasaulio, įskaitant atitinkamas tarptautines organizacijas ir specializuotus institutus, aptarė ir svarstė galimybę parengti papildomą turto susigrąžinimo srities priemonę. Diskusijų metu ekspertai nurodė šias aktualiausias temas: tarptautinis bendradarbiavimas valdant konfiskuotą turtą ir juo dalijantis (įskaitant valstybių susitarimų dėl dalijimosi turtu stiprinimą), ne apkaltinamuoju nuosprendžiu pagrįsto konfiskavimo taikymas ir vykdymas ir veiksmingas areštuoto ir konfiskuoto turto valdymas.

Europos Taryba atsižvelgė į tai, kad kai kurie iš šių klausimų tuo metu taip pat buvo nagrinėjami Europos Komisijos pasiūlyme dėl naujos direktyvos dėl turto susigrąžinimo ir konfiskavimo⁶. Todėl Europos Tarybai taip pat buvo labai svarbu laiku integruoti šiuos elementus į platesnę visos Europos sistemą.

Europos Tarybos Sutarčių serija Nr. 141, priimta 1990 m. lapkričio 8 d. Sąjunga nėra šios Konvencijos šalis, nes Konvencijoje nėra nuostatos, pagal kurią Sąjunga galėtų tapti Konvencijos šalimi.

⁶ 2022 m. gegužės 25 d. pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl turto susigrąžinimo ir konfiskavimo, COM(2022) 245 *final*.

2023 m. lapkričio 9–10 d. įvykusiame Varšuvos konvencijos šalių konferencijos 15-ajame posėdyje Varšuvos konvencijos šalys susipažino su planu įsteigti Nusikalstamu būdu įgyto turto susigrąžinimo ekspertų komitetą, kuris būtų pavaldus Ministrų komitetui ir Europos nusikalstamumo problemų komitetui (toliau – CDPC)⁷. Buvo parengtas ir posėdyje pristatytas Nusikalstamu būdu įgyto turto susigrąžinimo ekspertų komiteto (toliau – PC RAC), atsakingo už Varšuvos konvencijos papildomo protokolo rengimą, įgaliojimų projektas. Pagal šį įgaliojimų projektą Komitetas „užtikrina, kad į papildomo protokolo projektą, *inter alia*, būtų įtraukta:

- nuostatos, kuriomis siekiama padidinti tikrumą ir nuoseklumą Konvencijos šalimis esančioms valstybėms dalijantis konfiskuotu turtu tarpvalstybiniais atvejais;
- nuostatos, kuriomis užtikrinamas veiksmingas ir efektyvus areštuoto, konfiskuoto ir repatrijuoto turto valdymas, įskaitant sprendimų konfiskuoti vykdymą;
- nuostatos, kuriomis sudaromos palankesnės sąlygos pradėti taikyti ne apkaltinamuoju nuosprendžiu pagrįsto konfiskavimo procedūras ir išplėstinį konfiskavimą baudžiamosiose bylose, įskaitant bendradarbiavimą dėl prašymų tarpvalstybinėse bylose ir jų vykdymą;
- visi kiti klausimai, kurie, jo nuomone, pripažįstami reikalingais stiprinant Šalių bendradarbiavimą turto susigrąžinimo srityje.“

Bet kuriuo atveju tokie klausimai būtų susiję su sritimis, kurioms taikoma Konvencija.

2023 m. lapkričio 23 d. Europos Tarybos Ministrų komitetas priėmė įgaliojimus, kuriais įsteigiamas Nusikalstamu būdu įgyto turto susigrąžinimo ekspertų komitetas. Nusikalstamu būdu įgyto turto susigrąžinimo ekspertų komitetui, kuris yra pavaldus Ministrų komitetui ir Europos nusikalstamumo problemų komitetui, pavesta parengti papildomą protokolą, kuriuo papildoma Europos Tarybos konvencija dėl nusikalstamu būdu įgytų pajamų plovimo, paieškos, arešto ir konfiskavimo bei terorizmo finansavimo, taip pat aiškinamosios ataskaitos projektą. Atsižvelgiant į Varšuvos konvencijos šalių konferencijoje vykusias diskusijas, šį darbą pasiūlyta pradėti 2024 m. gegužės 29 d. ir tikimasi baigti iki 2025 m. pabaigos.

Konkretūs rekomendacijos tikslai

Ši rekomendacija pateikiama Tarybai, kad Komisija gautų įgaliojimus Europos Sąjungos vardu vesti derybas dėl Konvencijos papildomo protokolo, priimti derybinius nurodymus ir paskirti Komisiją derybininke pagal SESV 218 straipsnį.

Europos Sąjunga yra pasirašiusi Varšuvos konvenciją. Kalbant apie sritis, kurioms bus taikomas numatytas Protokolas, t. y. turto susigrąžinimą, ES pasinaudojo savo kompetencija pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 82 straipsnio 1 dalį, 83 straipsnio 1 ir 2 dalis ir 87 straipsnio 2 dalį priimdama bendrąsias taisykles, visų pirma Europos Parlamento ir

⁷ 2023 m. lapkričio 9–10 d. įvykusio Europos Tarybos konvencijos dėl nusikalstamu būdu įgytų pajamų plovimo, paieškos, arešto ir konfiskavimo bei terorizmo finansavimo (CETS Nr. 198) šalių konferencijos 15-ojo posėdžio ataskaita, C198 COP(2023)10.

Tarybos Reglamentu (ES) 2018/1805⁸ ir naująja Direktyva dėl turto susigrąžinimo ir konfiskavimo⁹.

Sajunga derybose turėtų siekti užtikrinti, kad Konvencijos šalys veiksmingai susigrąžintų nusikalstamu būdu įgytą turtą, ir skatinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą turto susigrąžinimo srityje, išvengti bet kokių neatitikimų su Sąjungos teisės aktais ir užtikrinti, kad Protokole Europos Tarybos lygmeniu reglamentuojami klausimai būtų suderinami su Sąjungos turto susigrąžinimo *acquis* ir naujojoje Direktyvoje dėl turto susigrąžinimo ir konfiskavimo nustatytais taisyklėmis.

Tikimasi, kad sėkmingi derybų rezultatai padės sukurti aiškesnes Europos Tarybos valstybių narių turto susigrąžinimo taisykles.

Suderinamumas su toje pačioje politikos srityje galiojančiomis nuostatomis

Derybos dėl naujo Varšuvos konvencijos Protokolo yra tiesiogiai susijusios su bendromis ES turto susigrąžinimo taisyklėmis.

Naujojoje Direktyvoje dėl turto susigrąžinimo numatytos standartinės konfiskavimo formos, įskaitant išplėstinio konfiskavimo taisykles. Be to, naujojoje direktyvoje numatytas ne apkaltinamuoju nuosprendžiu pagrįstas konfiskavimas konkrečiomis aplinkybėmis. Naujojoje direktyvoje taip pat numatytas nepagrįstu praturtėjimu įgyto turto konfiskavimas, kai apkaltinamasis nuosprendis neįmanomas, tačiau teismas yra įsitikinęs, kad konfiskuotinas turtas yra susijęs su nusikalstamomis veikomis. Kalbant apie turto valdymą, turto valdymo tarnybų steigimo ir galimybės parduoti išaldytą turtą prieš konfiskavimą taisyklės nustatytos naujojoje Direktyvoje dėl turto susigrąžinimo ir konfiskavimo. Danijoje tebegalioja Bendrieji veiksmai 98/699/TVR¹⁰, Pamatinio sprendimo 2001/500/TVR¹¹ 1 straipsnio a punktas ir 3 bei 4 straipsniai ir Pamatinio sprendimo 2005/212/TVR¹² 1 straipsnio pirmos keturios įtraukos ir 3 straipsnis.

Reglamente (ES) 2018/1805 nustatytos taisyklės dėl valstybių narių teismo bendradarbiavimo nutarimų išaldyti ir konfiskuoti turtą pripažinimo ir vykdymo tikslais. Tai apima, *inter alia*, taisykles dėl nutarimų išaldyti ir konfiskuoti turtą perdavimo, pripažinimo ir vykdymo tvarkos, išaldyto ir konfiskuoto turto valdymo ir disponavimo juo (įskaitant išankstinį pardavimą), turto restitucijos nukentėjusiesiems, taip pat disponavimo konfiskuotu turtu ar pinigais, gautais pardavus turtą, be kita ko, siekiant gauti kompensaciją nukentėjusiesiems ir reglamentuoti dalijimąsi turtu tarp valstybių narių. Be to, reglamente nustatytos taisyklės dėl išlaidų, susijusių su tarpvalstybinių nutarimų išaldyti turtą vykdymu, padengimo ir pasidalijimo ir dėl paveiktų asmenų procesinių teisių, be kita ko, susijusios su pareigomis pranešti ir teisių gynimo priemonėmis. Reglamentu (ES) 2018/1805 pakeisti

⁸ 2018 m. lapkričio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1805 dėl nutarimų išaldyti ir nutarimų konfiskuoti turtą tarpusavio pripažinimo (OL L 303, 2018 11 28, p. 1–38).

⁹ 2022 m. gegužės 25 d. pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl turto susigrąžinimo ir konfiskavimo, COM(2022) 245 *final*.

¹⁰ 1998 m. gruodžio 3 d. Bendrieji veiksmai 98/699/TVR, Tarybos priimti remiantis Europos Sąjungos sutarties K.3 straipsniu dėl pinigų plovimo, nusikaltimo priemonių ir nusikalstamu būdu įgytų pajamų nustatymo, paieškos, išaldymo, areštavimo ir konfiskavimo (OL L 333, 1998 12 9, p. 1).

¹¹ 2001 m. birželio 26 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2001/500/TVR dėl pinigų plovimo, nusikaltimo priemonių ir nusikalstamu būdu įgytų pajamų nustatymo, paieškos, išaldymo, areštavimo ir konfiskavimo (OL L 182, 2001 7 5, p. 1).

¹² 2005 m. vasario 24 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2005/212/TVR dėl nusikalstamu būdu įgytų lėšų, nusikaltimo priemonių ir turto konfiskavimo (OL L 68, 2005 3 15, p. 49).

Tarybos pamatiniai sprendimai 2003/577/TVR¹³ ir 2006/783/TVR¹⁴, kurie tebegalioja bendradarbiavimo su Airija ir Danija, nedalyvaujančiomis įgyvendinant Reglamentą (ES) 2018/1805, atžvilgiu.

Be to, Europos prokuratūra yra Sąjungos įstaiga, kompetentinga tirti Direktyvoje (ES) 2017/1371¹⁵ numatytas Sąjungos finansiniams interesams kenkiančias nusikalstamas veikas, vykdyti jų vykdytojų ir jų bendrininkų baudžiamąjį persekiojimą ir perduoti juos teismui. Europos prokuratūra turėtų turėti teisę nurodyti arba reikalauti išaldyti nusikaltimo priemonės ar nusikalstamu būdu įgytas pajamas, įskaitant turta, kurias, kaip tikimasi, konfiskuos bylą nagrinėjantis teismas, kai yra priežasčių manyti, kad tų nusikaltimo priemonių ar nusikalstamu būdu įgytų pajamų savininkas, valdytojas ar turėtojas sieks sutrukdyti įgyvendinti sprendimą dėl konfiskavimo. Kad Europos prokuratūra galėtų vykdyti savo užduotis, ji turėtų galėti bendradarbiauti, be kita ko, turto susigrąžinimo srityje, su kompetentingomis Europos prokuratūros veikloje nedalyvaujančių valstybių narių institucijomis (ji tai daro remdamasi, be kita ko, Reglamentu (ES) 2018/1805) ir su kompetentingomis ES nepriklausančių šalių institucijomis.

Atsižvelgiant į derybų dalyką apimantį Sąjungos *acquis*, Sąjunga turėtų siekti užtikrinti, kad naujos turto susigrąžinimo taisyklės Europos Tarybos lygmeniu derėtų su Sąjungos teisėje nustatytais taisyklėmis dėl turto susigrąžinimo suderinamumo ir, kiek tinkama, būtų nuoseklios.

2. TEISINIAI REKOMENDACIJOS ASPEKTAI

• Teisinis pagrindas

SESV 218 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad Komisija teikia rekomendacijas Tarybai, o ši priima sprendimą, kuriuo įgalioja pradėti derybas ir kuriuo skiriamas Sąjungos derybininkas. Komisija paskiriama derybininke. Pagal SESV 218 straipsnio 4 dalį Taryba gali derybininkui duoti nurodymų. Todėl Tarybos sprendimo, kuriuo Komisija įgaliojama Sąjungos vardu dalyvauti derybose dėl papildomo protokolo, procedūrinis teisinis pagrindas yra SESV 218 straipsnio 3 ir 4 dalys.

Numatomo Protokolo materialinis teisinis pagrindas gali būti nustatytas tik tada, kai žinoma tiksliai jo taikymo sritis ir turinys. Pagal SESV 4 straipsnio 2 dalies j punktą Sąjunga turi kompetenciją laisvės, saugumo ir teisingumo srityje, kuria iš esmės dalijamasi su valstybėmis narėmis. SESV 83 straipsnio 1 ir 2 dalimis Sąjunga įgaliojama nustatyti būtiniausias taisykles dėl nusikalstamų veikų ir sankcijų apibrėžimo, įskaitant nusikalstamu būdu įgytų pajamų išaldymą ir konfiskavimą. SESV 82 straipsnio 1 dalimi Sąjunga įgaliojama priimti taisykles su procesais baudžiamosiose bylose ir sprendimų vykdymu susijusiam valstybių narių teisminių arba joms lygiaverčių institucijų bendradarbiavimui palengvinti. SESV 82 straipsnio 2 dalyje numatyta suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus, susijusius su tam tikrais baudžiamąjį proceso aspektais, įskaitant asmenų teises baudžiamajame procese ir nusikaltimų aukų teises. SESV 83 straipsnio 1 ir 2 dalių taikymo sritis atitinkamoms nusikalstamoms veikoms yra ribota, tačiau taip nėra SESV 82 straipsnio 1 ir 2 dalių atveju.

¹³ 2003 m. liepos 22 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2003/577/TVR dėl turto arba įrodymų arešto aktų vykdymo Europos Sąjungoje (OL L 196, 2003 8 2, p. 45–55).

¹⁴ 2006 m. spalio 6 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2006/783/TVR dėl tarpusavio pripažinimo principo taikymo nutarimams konfiskuoti (OL L 328, 2006 11 24, p. 59–78).

¹⁵ 2017 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2017/1371 dėl kovos su Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiu sukčiavimu baudžiamosios teisės priemonėmis (OL L 198, 2017 7 28, p. 29–41).

Turto atsekimo ir nustatymo priemonėms arba turto susigrąžinimo tarnybų ir turto valdymo tarnybų bendradarbiavimui taikoma SESV 87 straipsnio 2 dalis.

SESV 3 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad Sąjunga naudojasi išimtinė kompetencija „tarptautiniams susitarimams sudaryti, <...> jei jų sudarymas gali daryti poveikį bendroms taisyklėms ar pakeisti jų taikymo sritį“. Visų pirma, Teisingumo Teismas paaikškino, kad „tokiam [tarptautinių įsipareigojimų poveikio ES taisyklėms ar jų pakeitimo] pavojui konstatuoti nebūtina, kad sritis, kurioje prisiimami tarptautiniai įsipareigojimai, visiškai sutaptų su Sąjungos teisės aktų reglamentuojama sritimi“, tačiau kad „tokie įsipareigojimai gali daryti poveikį Sąjungos bendrųjų taisyklių taikymo sričiai ar ją pakeisti ir tuo atveju, kai jie prisiimami srityje, kurios didžioji dalis yra reglamentuojama šių taisyklių“¹⁶. Analizuojant Sąjungos kompetencijos pobūdį būtina atsižvelgti į sritis, kurioms taikomos ES taisyklės ir numatomos susitarimo nuostatos, į jų pokyčius artimiausioje ateityje ir į šių taisyklių bei nuostatų pobūdį ir turinį, siekiant nustatyti, ar numatomas susitarimas gali pakenkti vienodam ir nuosekliam ES taisyklių taikymui ir tinkamam sistemų, kuriose tos taisyklės nustatytos, veikimui.

Sąjunga yra pasinaudojusi savo kompetencija laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės klausimais priimdama daug teisės aktų dėl teisėsaugos ir teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose ir nustatydamą būtiniausias taisykles dėl turto išaldymo ir konfiskavimo priemonių. Be to, Sąjunga priėmė kelias direktyvas, kuriomis sustiprinamos įtariamųjų ir kaltinamųjų procesinės teisės. Toliau nurodytos priemonės yra ypač svarbios dėl elementų, į kuriuos atsižvelgiama rengiant numatomą Protokolą, t. y. dalijimosi išaldytu ir konfiskuotu turtu ir jo valdymo, sprendimų konfiskuoti vykdymo, ne apkaltinamuoju nuosprendžiu pagrįsto konfiskavimo ir išplėstinio konfiskavimo procedūrų ir bendradarbiavimo tarpvalstybinėse bylose:

- nauja Direktyva dėl turto susigrąžinimo ir konfiskavimo, kuria, be kita ko, pakeičiama Direktyva 2014/42 ir pamatiniai sprendimai 2001/500 ir 2005/212;
- Reglamentas 2018/1805 dėl nutarimų išaldyti ir konfiskuoti turtą tarpusavio pripažinimo;
- pamatiniai sprendimai 2003/577 ir 2006/783, kuriuose atitinkamai numatytas nutarimų išaldyti turtą ir nutarimų konfiskuoti turtą tarpusavio pripažinimas, toliau taikomi santykiams tarp valstybių narių, kurioms Reglamentas 2018/1805 nėra privalomas, ir pastarųjų valstybių narių bei valstybių narių, kurioms privalomas Reglamentas 2018/1805, santykiams (žr. Reglamento 2018/1805 52 konstatuojamąją dalį).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, nusikalstamu būdu įgyto turto susigrąžinimo sritis turi būti laikoma sritimi, kuriai iš esmės taikoma Sąjungos teisė.

Kadangi tikėtina, kad į numatomą Protokolą bus įtrauktos nusikalstamu būdu įgyto turto susigrąžinimo srities taisyklės, jis turi būti laikomas galinčiu daryti poveikį bendroms nusikalstamu būdu įgyto turto susigrąžinimo srities taisyklėms arba pakeisti jų taikymo sritį.

Todėl Sąjunga turi išimtinę išorės kompetenciją pagal SESV 3 straipsnio 2 dalį, kaip ją išaiškino Teisingumo Teismas, nes numatomo Protokolo sudarymas gali daryti poveikį bendroms ES taisyklėms arba pakeisti jų taikymo sritį.

¹⁶ Sprendimas Komisija / Taryba, C-114/12, ECLI:EU:C:2014:2151, 69–70 punktai.

- **Pagrindinės teisės**

Derybose dėl Protokolo reikia atsižvelgti į įvairias pagrindines teises ir laisves, įtvirtintas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje (toliau – Chartija)¹⁷. Ypač svarbios teisės apima teisę į privatumą ir asmens duomenų apsaugą (Chartijos 7 ir 8 straipsniai), teisę į nuosavybę (Chartijos 17 straipsnis), teisę į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą (Chartijos 47 straipsnis), nekaltumo prezumpciją ir teisę į gynybą (Chartijos 48 straipsnis), teisėtumo ir nusikalstamos veikos bei bausmės proporcingumo principus (Chartijos 49 straipsnis) ir teisę nebūti teisiamam ar baudžiamam du kartus už tą patį nusikaltimą (*ne bis in idem*, Chartijos 50 straipsnis). Kadangi dalyvavimas derybose Europos Sąjungos vardu neturėtų kelti pavojaus pagrindinių teisių apsaugos lygiui Sąjungoje, šia iniciatyva siūloma siekti aukšto pagrindinių teisių apsaugos lygio.

- **Subsidiarumo principas (neišimtinės kompetencijos atveju)**

Netaikoma.

- **Proporcingumo principas**

Šia iniciatyva neviršijama to, kas būtina nustatytiems politikos tikslams pasiekti. Sąjunga gali geriausiai veikti, nes Sąjunga jau pasinaudojo vidaus kompetencija šioje srityje priimdama įvairias teises priemones turto susigrąžinimo srityje.

Todėl derybose turėtų būti laikomasi bendro ES požiūrio, kad būtų išvengta Europos Tarybos lygmens turto susigrąžinimo taisyklių ir Sąjungos teisės neatitikimų.

¹⁷ Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija (OL C 202, 2016 6 7, p. 389–405):

TARYBOS SPRENDIMAS

kuriuo Europos Komisija įgaliojama Europos Sąjungos vardu dalyvauti derybose dėl Europos Tarybos konvencijos dėl nusikalstamu būdu įgytų pajamų plovimo, paieškos, arešto ir konfiskavimo bei terorizmo finansavimo (CETS Nr. 198) papildomo protokolo

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 218 straipsnio 3 ir 4 dalis,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

kadangi:

- (1) Sąjunga 2009 m. balandžio 2 d. pasirašė Konvenciją dėl nusikalstamu būdu įgytų pajamų plovimo, paieškos, arešto ir konfiskavimo bei terorizmo finansavimo (CETS Nr. 198). 2023 m. gruodžio 18 d. Konvenciją buvo pasirašiusios 25 valstybės narės¹, iš kurių 23² ją ratifikavo;
- (2) 2023 m. lapkričio 23 d. Europos Tarybos Ministrų komitetas priėmė įgaliojimus, kuriais įsteigiamas Nusikalstamu būdu įgyto turto susigrąžinimo ekspertų komitetas. Nusikalstamu būdu įgyto turto susigrąžinimo ekspertų komitetui, kuris yra pavaldus Ministrų komitetui ir Europos nusikalstamumo problemų komitetui, pavesta parengti papildomą protokolą, kuriuo papildoma Europos Tarybos konvencija dėl nusikalstamu būdu įgytų pajamų plovimo, paieškos, arešto ir konfiskavimo bei terorizmo finansavimo. Šį darbą pasiūlyta pradėti 2024 m. gegužės 29 d. ir užbaigti iki 2025 m. pabaigos;
- (3) Pagal įgaliojimus tikėtina, kad numatomame papildomame protokole bus nuostatų „padidinti tikrumą ir nuoseklumą valstybėms, šios Konvencijos Šalims, dalijantis konfiskuotu turtu tarpvalstybiniais atvejais, nuostatų, kuriomis užtikrinamas veiksmingas ir efektyvus areštuoto, konfiskuoto ir repatrijuoto turto valdymas, įskaitant sprendimų konfiskuoti vykdymą, nuostatų, kuriomis sudaromos palankesnės sąlygos nustatyti ne apkaltinamuoju nuosprendžiu pagrįsto konfiskavimo procedūras ir išplėstinį konfiskavimą baudžiamosiose bylose, įskaitant bendradarbiavimą dėl prašymų tarpvalstybinėse bylose ir jų vykdymą, ir visi kiti klausimai, kurie, jo nuomone, pripažįstami reikalingais stiprinant Šalių bendradarbiavimą turto susigrąžinimo srityje“;
- (4) Sąjunga jau priėmė bendras taisykles, kurios didžiają dalimi sutampa su tam tikrais numatyto papildomo protokolo elementais. Tos bendros taisyklės visų pirma apima Direktyvą dėl turto susigrąžinimo ir konfiskavimo ir Reglamentą 2018/1805³ dėl nutarimų įšaldyti ir nutarimų konfiskuoti tarpusavio pripažinimo. Be to, pamatiniai

¹ Konvenciją Nr. 198 su išlygomis ar be jų pasirašė visos ES valstybės narės, išskyrus Čekiją ir Airiją.

² Konvenciją Nr. 198 ratifikavo visos ES valstybės narės, išskyrus Čekiją, Airiją, Liuksemburgą ir Suomiją.

³ 2018 m. lapkričio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1805 dėl nutarimų įšaldyti ir nutarimų konfiskuoti turtą tarpusavio pripažinimo (OL L 303, 2018 11 28, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1805/oj>).

sprendimai 2003/577/TVR⁴ ir 2006/783/TVR⁵ tebėra taikomi tam tikrų valstybių narių santykiams. Todėl nusikalstamu būdu įgyto turto susigrąžinimo sričiai iš esmės jau taikomos Sąjungos taisyklės, bet kyla rizika, kad numatomo papildomo protokolo elementai darys joms poveikį arba pakeis jų taikymo sritį;

- (5) todėl Sąjunga turi dalyvauti derybose dėl Europos Tarybos konvencijos dėl nusikalstamu būdu įgytų pajamų plovimo, paieškos, arešto ir konfiskavimo bei terorizmo finansavimo (CETS Nr. 198) papildomo protokolo,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Komisija įgaliojama Sąjungos vardu vesti derybas dėl Europos Tarybos konvencijos dėl nusikalstamu būdu įgytų pajamų plovimo, paieškos, arešto ir konfiskavimo bei terorizmo finansavimo (CETS Nr. 198) papildomo protokolo.

2 straipsnis

Derybiniai nurodymai išdėstyti priede.

3 straipsnis

Derybos vedamos konsultuojantis su [*specialaus komiteto pavadinimas, kurį įrašo Taryba*].

4 straipsnis

Šis sprendimas skirtas Komisijai.

Priimta Briuselyje

*Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė*

⁴ 2003 m. liepos 22 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2003/577/TVR dėl turto arba įrodymų arešto aktų vykdymo Europos Sąjungoje, (OL L 196, 2003 8 2, p. 45, http://data.europa.eu/eli/dec_framw/2003/577/oj).

⁵ 2006 m. spalio 6 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2006/783/TVR dėl tarpusavio pripažinimo principo taikymo nutarimams konfiskuoti (OL L 328, 2006 11 24, p. 59, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_framw/2006/783/oj).